

Çinlilərə Azərbaycan dilini öyrədən müəllimə

Aynur Qəzənfərqızı: "Mənim işlədiyim universitetdə 100-dən çox dövlətdən gəlmiş əcnəbi müəllimlər çalışır"

Həyat, sevgi dolu bir qadın təsəvvür edin. Komplekslərdən uzaq, cılız, ən həssas anlarında belə üzündən təbəssümü əksik olmayan biri. Türk dünyası adına həyata keçirilən böyük layihələrdə onun adına mütləq rast gəlirik. İmzasının olduğu hər bir layihə Azərbaycan dilinin, mədəniyyətinin, milli-mənəvi dəyərlərin təbliğinə hesablanır.

Dünyanı qarış-qarış gəzərək bu dəyərləri təbliğ edir. Müsahibimiz Aynur Qəzənfərqızı folklorşünasdır, Xəzər Universitetində çalışır, filologiya üzrə fəlsəfə doktorudur. Hazırda isə Çində "Hebei Foreign Studies University"-də Azərbaycan dilini tədris edir. Vətənə gələn gənc alim redaksiyamızın da qonağı oldu. Onunla söhbətimizə elə Çin səfərindən başladıq.

- Yaradıcı insanların vətən, millət, xalq üçün nələrsə etmək istəyi, xarici ali təhsil ocaqlarında təcrübə keçməyi çox təbii bir haldır. Mənim hədəfim sadəcə təcrübə keçmək deyil, həm də vətənim üçün lazım olan ən yaxşısına nail olmaqdır. Buna görə də artıq dünya siyasətində özünə kifayət qədər yer edən ölkələrdən birində - Çində bu təcrübəni keçmək istədim. Çünki biz qonşu ölkələr olan Türkiyə, Rusiya, İrana asanlıqla gedib-gəlirik, bu ölkələri, hətta Avropanı belə öyrənə bilirik. Çin isə bu mənada qapalı qutu kimidir və biz dünyanın dörd böyük gücündən biri olan bu ölkəyə kifayət qədər bələd deyilik. Bir gün şəhər oyananda e-mailimə belə bir mesaj gəldiyini gördüm: "Aynur xanım, biz sizinlə işləmək istəyirik". Mesajı yazan hazırda çalışdığım "Hebei Foreign Studies University"-nin dekani Li Jin Hui idi.

- Və beləliklə siz arzularınıza bir addım daha yaxın oldunuz. Bəs dil problemini necə aradan qaldırdınız?

- İlk gün çox çətinlik çəkdim. Çünki Çinlilərin ingiliscələri çox zəifdir. Hətta hava limanında belə ingilis dilində danışa bilməyən insanları gördükdə qorxmağa başladım, düşündüm ki, görəsən bu ölkədə nə edəcəm? Ünsiyyətdə çox ciddi problem yaşadığım üçün Çin dilini öyrənməyə başladım.

- "Hebei Foreign Studies University"-də hansı fənni tədris edirsiniz?

- Tələbələrə ingilis dilində Azərbaycan dilini tədris edirəm. Hazırda Çinlilər İpək yolunun üzərində yerləşən ölkələrin dillərini öyrənirlər. Mənim işlədiyim universitetdə 100-dən çox xarici dövlətdən gəlmiş müəllim çalışır. Universitetin ikinci profili də tələbələrə xarici dil öyrətməkdən ibarətdir. Məqsəd hansısa fənni tədris etmək deyil, məhsulu necə, hansı şəkildə təqdim etməkdir. Misal üçün, əgər mən sadəcə dil öyrətməyə çalışsam, tələbə heç nə mənimsəməz. Bunun üçün dərs zamanı tələbələrə musiqimizi, mətbəximizi, rəqslərimizi təqdim edirəm. Tələbələr də insafən mədəniyyətimizə qarşı çox maraqlılırlar.

- Çinlilər gündəlik həyatlarında öz folklorlarından istifadə edirlərmi?

- Onlar folklor və mifoloji ornamentlər

dən çox istifadə edir. Bir dəfə Çinli tələbələrimin rəsm sərgisində iştirak edirdik. Rəsmlərə baxanda gördüm ki, rəssam burada özlərinin milli-mifoloji ornamentlərindən istifadə edib. Bu mənəvi dəyərlər onların təhtəşüurlarına o qədər qazınıb ki, bundan vaz keçə bilmirlər. Rəsmə baxıb, rəssamından bu ornamentlərin onların folklorunda olub-olmamasını soruşduqda isə "yox" cavabı aldım. Əslində, tələbə bilmir ki, yaşadığı, ona miras qoyulan fikri, dəyəri özündə davam etdirir. Bu, Azərbaycanda da var. Misal üçün, biz hələ də tonqalın üzərindən tullanıyıq, nə qədər qadağalar qoyulsa da gedib ağaca əski bağlayıb dilək tuturuq, pırə, ocağa gedib onun enerjisinə güvənirik, hansısa şər qüvvədən qorunmaq üçün qırmızı bağlayırıq. Bunu da əsrlərdir bütün dini, siyasi qadağalara rəğmən edirik. Bütün bunların hamısı genetik kodlaşmadan irəli gəlir.

- Çin xanımlarını bu qədər gənc, füsunkar saxlayan xüsusi bir sirr varmı?

- Bizim xanımlarımızın simasında 40-50 yaşında qırışlar yaranmağa başlayır. Ancaq Çin xanımlarında qırış əmələ gəlmir. Sadəcə, sifət bir az daha yastılaşıır. Bunun səbəbi odur ki, onlar bağırısağı təmiz tuturlar. Gündəlik içdikləri suya in-

həm də müəllimin prestiji deməkdir. Çin dili hərfərdən deyil, hecalardan ibarətdir. Dili heca-heca öyrənirlər. Onlarda bir hecanın dörd ayrı mənəsi var. Bu da onların beyin inkişafını çox aktivləşdirir. Başlanğıcda ləng idrak etdiklərini görə bilərik, amma idrak etdikdən, beyinlərində nəyisə çək-çevir edib anladıqdan sonra tələbənin ağılına heyran qalmamaq olmur.

- Çinlilərin çox fərqli yemək mədəniyyəti var. Adaptasiyanız çətin olmadı ki?

- Gedərkən Çinə bələd olduğumu düşündüm. Hesab edirdim ki, əgər bir ölkənin folklorunu bilirsənsə, o ölkəni tanımış olursan. Amma yanlışam. Əgər bir gün Çinə gedəcəksinizsə, öncədən bir aylıq yemək götürmək lazımdır, ta ki, onların yeməklərinə öyrənə qədər. İlk dəfə soxulcan yeyən adam görəndə bir həftə iştaham küsdü. Sonra özümü psixoloji olaraq hazırlamağa çalışdım, dedim mən bunu yeyə bilməsəm də, Çin mətbəxində başqa gözəl yeməklər də var. Onları yeməliyəm. Çinlilərin yemək formaları da bizdən fərqlidir. Biz artıq qaşığı, çəngəli mənimsəmişik, amma orada çubuqlar istifadə edilir. Hətta sulu yeməyi də çubuqla yeyirlər. Misal üçün, şorbanın içindəkiləri çubuqla yeyirlər, sonra isə kasanın kənarından tutub şorbanın suyunu içirlər. Qaşığı, çəngəli çox nadir hallarda istifadə

edirlər.

- Ötən il Bayburta 25-ci Beynəlxalq Dədə Qorqud festivalının layihə koordinatoru olaraq böyük işlər gördünüz. Bu layihənin məqsədi nədən ibarət idi?

- Bu layihə böyük bir missiya daşıyırdı. Belə ki, sözün əsl mənasında istedad yetişdirən tələbələrin bir araya gəldiyi Xəzər Universitetində bacarıqlı, öyrənməyə, oxumağa maraqlı olan gəncləri türkiyəli tələbələrlə bir araya gətirib yola çıxırdı. Onlarla birlikdə türk dünyasının - Dədə Qorqudun adı keçən bütün torpaqlarında sənədli film çəkməyə qərar verdik. Bizim planımız belə idi ki, Bayburtdan başlayıb, Gəncədən keçərək İran, Türkmənistan və ondan sonra digər türkdillli dövlətləri gəzək. Ancaq Türkmənistan bizə viza vermədiyi üçün planımız dəyişdi. Bunun üçün Qazaxıstandan keçərək Orta Asiyanı tamamilə gəzmək olduq. Yaxşı ki, bu layihəni gerçəkləşdirdik. Bu, dəyərli folklorşünas Əli Şamilin çoxdankı xəyalı idi.

- Bizim folklorumuzda, xüsusən dastan və xalq nağıllarımızda erotik

məqamlar nə üçün çoxdur? Məsələn "İkimiz bir köynəkdə yaxası dar olaydı" kimi xalq mahnılarımız heç də milli-mənəvi dəyərlərimizi əks etdirmir.

- Milli-mənəvi dəyərlər dedikdə nəyi nəzərdə tutursunuz? Yəni bizim xalq sevimli? Gəlin özümdən nümunə verim sizə. Nənəm 105 yaşında dünyasını dəyişdi. Sənəddə biri idi. Mən onun nağılları ilə böyümüşəm. Nağıllarda günümüzdə bəzi "işgüzar valideynlər" in hardansa uydurduqları tərbiyə çərçivəsinin çox xaricində ifadələr var idi. Bu ifadələr uşağı əsl həyata hazırlayır. Mənim 12 yaşım olanda kəndimizin bütün kitablarını oxumuşdum, hətta rayonumuzdan kitablar sifariş verirdim. Ancaq buna baxmayaraq, anam "Min bir gecə"-ni oxumağa icazə vermir. Halbuki, o kitabın içindəkilərdən 10 qat artığını nənəmdən eşitmişdim. Mənim "Min bir gecə"-ni oxumağımı istəməyən anam 19 yaşım olanda evlənməli olduğumu vurğulayırdı. Amma mən buna nə qədər hazır idim? Anamın özünəməxsus prinsipləri var idi. Bir dəfə nazlı yeriməyə çalışmışdım, buna görə mənə döymüşdü. Yəni artıq qadın olmaq şansım əlimdən alınmışdı. Sevməyə və sevilməyə təhqir kimi baxırdım. Evlilik anlayışım isə sadəcə birini məsləhət görsünlər, onunla evlənim, uşağım olsun şəklində idi. Bu, beynimə, məntiqimə uyğun olsa da, ürəyimə, duyğularıma zidd idi. Qısaca kimlik böhranı yaşayırdım. Təsəvvür edin ki, 25 yaşım olanda biri mənə "Səni sevirəm" deyərdisə, özümü alçalmış, təhqir olunmuş hiss edirdim. Bu hiss o tərbiyənin nəticəsi idi. Bir dəfə təsadüfən bir verilişi dinləyirdim, orada mütəxəssis deyirdi ki, əgər bu hal sizdə varsa, demək siz evliliyə, sevgiyə hazır deyilsiniz, özünüzdə məhvi etməyin. Mən də 10 il müddətində özümü evlilik və sevgi həyatına hazırlamağa çalışdım. Valideynlərimiz kuklanı əlimizə verir, ana kimi böyüdü. Bizi qadın kimi böyütməlidirlər. Ona görə də biz ailə həyatında bu qədər uğursuz oluruq. Ana olmaq çox asandır, qadın olmaq isə çətin. Biz analığa sığırıq, qadınlığı unuduruq. Uşağa sevgi, onun mənəsi, formaları izah olunmalıdır. Amma özündə bu xüsusiyyət olmayan ana övladına bunu öyrədə bilməz axı. Sözə baxın "İkimiz bir köynəkdə, yaxası dar olaydı". Burada ailə içində olan mehribanlığa işarə var. Ərlə-arvad bir-birinə sevgili kimi davranarsa, bunun nəyi pisdir? Uşaq da bunu görüb, götürəcək.

- Məhz buna görəmi öz həyat yarınizi bir qədər gec tapdınız?

- Çevrəmdə bitmiş ailələri çox görmüşəm və o cür ailə qurmaq istəməmişəm. Bir yerdə olan, ailə anlayışından əsər-əlamət olmayan və bir evdə yaşayan iki insanın bir-birinə olan laqeydliyini görmüşəm. Mən sevgidən çox, qarşılıqlı cazibə və hörmətə inanıram. Kişinin qadına heyranlığı da önəmlidir. Qadın kişini hər zaman özünə heyran qoymalıdır. Bunu makiyaj, geyimlə deyil, ağıl, savad, qabiliyyətə bacarmalıdır. Mən bu qabiliyyətin sevgidən bir addım qabaqda olduğunu düşünürəm. Sevgi elə bir şeydir ki, gözü-nüzün qarşısında birini canlandırır, ona aşiq olursunuz, heyranlıq isə sabit qalıb dəyişməyən, münasibəti də canlı və ehtiraslı saxlayan duyğudur. Bu duyğunu yaratmaq isə qadına düşür. Ümumiyyətlə, ailədə hər şey qadında bitir. Qadın istəsə nə döyülər, nə söyülər.

Xəyalə Reis